

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 5: In Canidiam veneficam

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A T O T O R A N A V I V M, &c.] tot nauicis
rostratas.

CONTRA LATRONES] piratas, cum hic
ipse Mena pirata esset, ut eum appellat Plutarch.
in Antonio.

ATQVE SERVILEM MANVM] & contra
fugitivos, id est, contra seruos: qui bellum serui-
le gesserunt Chryso, & Spartaco ducibus. de bel-
lo seruili diximus supra nonnulla ad Odam 14.
lib. 3. sed praestat seruilem manum, fugitivos ac-
cipi, quos armauit Sex. Pompeius Magni filius,
in quo exercitu Mena & Menecrates erant tri-
buni militum.

IN CANIDIAM VE-
neficam. Ode 5.

A T O, deorum quicquid in caelo regit
Terras, & humanum genus:
B Quid iste fert tumultus? & quid omniu
Vultus in unum me truces?
Per liberos te, si vocata partibus
Lucina veris affuit:
Per hoc inane purpurae decus, precor:
Per improbaturum haec Iouem,
Quid, ut nouerca, me intuēris: aut uti
Petita ferro bellua?
Ut hac trementi questus ore constitit
Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora:
C Canidia breuibus implicata viperis
Crineis, & in comtum caput,
Iubet sepulcris caprificos erutas,
Iubet cupressus funebris,
Et unctaturpis oua ranae sanguine,
Plumamq; nocturnae strigis,
Herbasq; quas Iolcos, atq; Iberia
Mittit venenorum ferax:
Et ossa ab ore rapti ieiunae canis,
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
Spargens Auernaleis aquas,
Horret capillis, ut marinus, asperis
Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus,

Quo posset infossus puer
D Longo die bis, terue mutatae dapis
Inemori spectaculo: (aqua
Cum promineret ore, quantum exstant
Suspensa mento corpora:
Exsucta uti medulla, & aridum iecur,
Amoris esset poculum:
Interminato cum semel fixa cibo
Intabuissent pupula.
Non defuisse masculae libidinis
Ariminensem Foliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
Quae sidera excantata voce Thessala,
E Lunamq; caelo deripit.
Hic irreflectum seua dente liuido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? o rebus meis
Non infideles arbitrae
Nox, & Diana, quae silentium regis,
Arcana cum sunt sacra:
Nunc nunc adeste: nunc in hostileis domos
Iram, atq; numen vertite.
Formidolosa dum latent siluis fera
Dulci sopore languida:
Senem, quod omnes rideant, adulterum
Latrent Suburae canes,
Nardo perunctum, quale, nec perfectius,
F Meae laborarunt manus.
Quid accidit? cur dira barbarae minus
Venena Medae valent,
Quibus superbam fugit vltima pellicem
Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, nouam
Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens in asperis
Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
Obliuione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat venefica
Scientioris carmine.
Non vsitatis, Vare, potionibus,
(O multa fleturum caput,)

Ad

A *Ad me recures: nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo: maius infundam tibi
Fastidienti poculum:
Priusq; cælum sidet inferius mari,
Tellure porrecta super:
Quàm non amore sic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub hac puer, iam non, ut antè, mollibus
Lenire verbis impias:
Sed dubius unde rumperet silentium,
Misit Thyestéas preces.
Venena, magnum fas, nefasq; non valent
Conuertere humanam vicem.*

B *Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire iussus exspirauero:
Nocturnus occurram furor:
Petamq; vultus umbra curuis unguibus:
Quæ vis deorum est Manium:
Et inquietis assidens præcordijs,
Pauore somnos auferam. (tens
Vos turba vicitim hinc, & hinc saxis pe-
Contundet obscenas anus.
Post inssepulta membra different lupi,
Et Esquilinae alites.
Neq; hoc parenteis, heu, mihi superstites,
Effugerit spectaculum.*

C *AT Ô, DEORVM QVICQVID] facit quen-
dam pueram loquentem, quem Canidia, hoc est
Gratidia: (Gratidiam enim mutato nomine, per
Canidiam significat) Sagana, & cetera venefica
mento tenus sub terra defoderant, fameque ne-
care constituerant, ut ex eius iecore, & medulla
amoris poculum conficerent. quicquid autem scri-
ptum reperitur in codicibus manuscriptis, Dona-
ti. Faër. quinq; Vatic. Torn. Vrf. ceteris ferè om-
nibus: itaque legit Seruius annotatione quadam
ad lib. 7. Æn. eamq; scripturam secutus sum. non
enim vnum aliquem Deum, sed omnes implo-
rat. sic loquitur Horat. Satyra 6. lib. 1. Non quia
Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos, &c. & Li-
uius lib. 23. pauca hora sunt, intra quas iurantes
per, quicquid Deorum est, dextras dextra iungentes
fidem obstrinximus. in eo dissident inter se, quod a-
lij habent regis: alij regit. sed plures regit: nempe
quinque Vatic. Faër. & Torn. & Nicot. vnus, &
Russard. iam quod Priscian. lib. 17. ait, at hoc loco
abundare, id mihi mitum est, & pæne dicam, in-
credibile. Est enim interiectio dolorem, aut con-*

D questionem exprimens, non coniunctio. Idem ta-
men videtur sentire Seruius, qui ad illum Virgilij
versum lib. 7. Æn. At non sic Phrygius penetrat La-
cedæmona pastor, &c. hæc annotat, legiur & Anno,
&c. Sed hoc absolutum & planum est. Si autem lege-
ris At, copulativa particula est, ad ornatum solum
pertinens. Horat. At ô deorum quicquid in cælo regit,
&c. Idemque ferè scribit ad illum locum lib. 9. an
non viderunt mœnia Troia, &c. nisi quod ibi scri-
ptum est regis.

QVID ISTE FERT TVMVLTVS?]
quid sibi vult iste tumultus? quid affert? quorsum
tumultuamini?

ET QVID OMNIVM] sic habent quinque
libri Vatic. & Tornes. & Nicotianus, & Russard.
vnus non aut.

PER LIBEROS TE] genus obtestandi ré-
ligio sissimū, & sanctissimū, orare aliquē per res ei
carissimas, aut misericordia dignissimas. Sic Plau-
tus Asinaria, Ita te obtestor per senectutem tuā. Perq;
illam, quam tu metuis, uxorem tuam, &c. Sic hoc lo-
co hic puer orat Canidiam primū per res ei caris-
simas, per liberos: deinde per prætextam suam, id
est, ornamentum ætatis, quod proinde est ac si ora-
ret per ætatem suam, videlicet ætatem infirmam,
atq; imbecillam. vide annot. ad illum locū infra,
Supplex & oro regna per Proserpina, &c. Oda vlti-
ma. Male autem utrobique quidam accipiunt præ-
positionem per, quasi sit iurantis, cum sit orantis
& obsecrantis, ut dixi.

SI VOCATA PARTVBVS LVCINA] de
Lucina diximus sup. ad Od. 2. 2. li. 3. hoc igitur, di-
cit, Oro te per liberos tuos, si vnumquam verè pepe-
risti: si vnumquam tibi parienti Lucina affuit, &c.

VERIS] vult intelligi Canidiam falsos sibi sup-
posuisse partus, neq; vnumquam peperisse. cui con-
cinit illud antiphasticū Od. 17. infra, Tuusq; ven-
ter partumeius. Catul. ad Ianuam, Longus homo est,
magnas cui liteis intulit olim Falsum mendaci ventre
puerperium.

PER HOC INANE PURPURÆ] prætex-
tam significat, qua utebantur pueri vsque ad an-
num decimum quartum: deinde sumebant togā
virilem, quam puram appellabant. inane autem
appellat purpuræ decus, quia nihil ei prodest ad
molliendam aut flectendam harum mulierū im-
manitatem, & crudelitatem. Valent autem hæc
ad augendam facinoris atrocitatem à persona, cui
fiat tam immanis iniuria.

QVID, VT NOVERCA] quæ inimica est pri-
uignis, inquit Eurip. in Alcest. nihiloq; vipera mi-
tior. Εχθερα γαρ η̄ μητρα μη̄ βριᾱ τεννο̄ς τις̄ κᾱε̄σ̄σ̄ ε̄χιδνης̄
ῡδεν̄ η̄ μᾱρῑε̄. id est, Inimica enim est subiens no-
uerca liberos priores, vipera nihilo mitior.

AUT VTI PET. FERRO BELL.] aut ut
bellua ferro lacesita. Aristoteles lib. 3. de mori-
bus ad Nicomach. ait feras, si non lacesantur, &
quamdiu in silua sunt, nō temerè sauire in quem-
quam: sed tum denique cum percussæ fuerint, aut
perterritæ.

VT HÆC TREM.] posteaquam puer hæc
tremula voce questus, finem querendi fecit, &c.
participiū questus iunxit cum quarto casu, ut Od. 2.

A lib.1. *Seculum Pyrrha noua monstra quæstæ.*

INSIGNIBVS RAPTIS] prætexta, & fortasse etiam bulla sibi à Canidia ereptis. Bullam sic describit Virg. *Aneid. 5. it pectore summo Flexilis oborti per collum circulus auri.* M. Tull. primo acuf. lib. de Iunio pupillo, *Itaq, tibi Hortensi non illius atas, sed causa: non vestitus, sed fortuna popularis videbatur. Neg, te tam commouebat, quod ille cum toga prætexta, quam quod sine bulla venerat. Vestitus enim neminem commouebat is, quem illi mos, & ius ingenuitatis dabat: quod ornamentum pueritia pater dederat, indicium atq, insigne fortune, hoc ab isto prædome ereptum esse, grauius, & acerbè homines ferebant.* prætexta utebantur pueri omnes, modò ingenui: prætexta & bulla, senatorum filij duntaxat.

IMPUBE CORPVS] si puer erat, & prætextatus: ergo & impubes. Quare quòd addit, *Impube corpus*, valet etiam ad amplificationem facinoris.

B THRACVM] qui tamen sunt barbari: & ita, immites, & inhumani. ex quo vult intelligi, has veneficas inhumanitate, & immanitate populos barbaros atq; immancis superare.

CANIDIA BREVI. IMPLIC.] Canidia, cui crines erant viperis implicati. Hellenismus est, *implicata crineis & caput.* hanc Canidiam, furiam facit. ornat enim eam, viperis, & anguibus furiarum in morem: quarum crinibus angues implicati finguntur à pœtæ. Vide quæ notauimus supra ad illum locum, *Enmenidum recreantur angues*, Oda 13. lib. 2. Iam Satyra 8. lib. 1. planè hanc Canidiam, & Saganam, quæ paullo pòst commemoratur, furias appellat: *Et ut non testis inultus Horruerim voces furiarum & facta duarum?*

CYPRESSVS FVNEBREIS] supra Od. 14. li. 2. *inuisas* appellat. ad quem locum multa de cupresso diximus: quibus hæc ascribantur, quæ tradita sunt à Seruio ad illum Virgilij versum *Æn. 3. Cæruleis mastæ vittis, atraq; cupresso.* cupressum atram dici à Virgilio: id est, funestam: quia inferis consecrata est, & quia cæsa numquam reuirefcit.

C Præterea moris Romani fuisse ramum cupressi domui funestæ præponi, ne quis pontifex per ignorantiam ingressus, pollueretur. Hinc Horat. (inquit ille) *nec harum, quas colis, arborum, Te præter inuisam cupressum Vlla br. dom. seq.* in duobus Vaticæ. & Vrl. scriptum reperi *cupressus.* in alijs *cupressos.*

TVRPIS RANÆ] rubetæ. Propertius quoque significat, rubetam adhiberi solitam à veneficis ad amatoria pocula. sic enim ille lib. 3. ad Lygdamum, *Illum turgentis rana portenta rubetæ, Et lecta ex seclis anguibus ossa trahunt.*

PLVMAMQVE NOCT. STRIG.] idem Propert. deinceps, *Et strigis inuenta per busta iacentia pluma.* strigem describit Ouid. li. 6. *Factor. auis est nocturna mali ominis* (inquit Porphy.) Plinius lib. 11. cap. 39. hoc de strige scribit duntaxat, *Esse in maledictis iam antiquis strigem conuenit: sed qua sit auium constare non arbitror.*

IOLCOS] vrbs Thesaliæ. Iam Thesalica venena celebrantur à scriptoribus. ne longius abeamus, sup. Od. 27. li. 1. *Quæ saga, quis te solueret Thes-*

salis Magnus venenis, quis poterit deus? & mulieres Thesalica, veneficæ habebantur. Aristophan. Nubib. Γωαίνα φαρμακίδ' εἰσφραϊμένος θεταλιν, & c. Iolcos aut esse legendū admonuit iam pridè Beroaldus: quam lectionem comprobant boni codices. in his Faërn. & duo Vatic. agnoscit Porphyrio.

ET OSSA AB ORE RAP. IE. C.] utrū dentes ieiunæ canis, an ossa aliena, quæ ieiuna canis rodebat? quod probabilius est. Iam ieiuna canis, auida, & desiderio æstuans. Iccircò, quæ ab eius saliuâ contacta sunt, ad philtrum conficiendum vtilia.

FLAMM. ADVRI COLCH.] qualibus tota Cteontis domus, & eius filia Glauca, seu Creusa conflagrauit, vt mox dicemus. Colchicas autem appellat, quia opera & arte Medææ Colchidis ex citata sunt.

AT EXPEDITA SAG.] εὐζωρος, succincta. Saganam veneficam commemorat etiam Satyra octaua lib. 1.

E SPARGENS AVERN. AQV.] sic Virg. de Didone sacra quædam magica simulante: lib. 4. *Æn. Sparserat & latices simulatos fontis Auerni.*

HORRET CAPILL. VT MARIN. & c.] Echinus marinus è genere est ostreorum, seu testaceorum malis. est & terrenus, quorum vtrumque aduersus eorum, à quibus captatur, insidias esse cautissimum ac munitissimum spinis & capillis suis oppositis, scribit Athen. lib. 3. his verbis, *ὅτι οἱ ἔχνοι, λέγῃ καὶ τὸς χροαίης καὶ τὸς θαλαττίης, καὶ ἑαυτῶν εἰσι φυλακτικοὶ πρὸς τὸς θηρώντες πρὸς θαλάσσιους τὰς ἀκάνθας, ὡσαύτῃ π χαρσάκιμα, τὸν δ' Χίος μαρτυρεῖ, λέγον ὅτις. Ἀλλ' ἐν χροαίῳ τὰς λέοντες ἤνεσσι, ἠ τὰς ἔχνης μάλλον οἰζυρὸς τὸ Χάρας, ὅς ἐστ' ἀν' ἀλλαν κρεῖσσόντων ὀρυμλῶ μαθῆ, Στρεβέλιος ἀμφ' ἀκάνθας εἰλιξας δέμας, Κεῖται δακύν τε, καὶ θίζει ἀμύχανος.* quæ verba Latine reddemus ad Satyram 4. lib. 2.

ABACTA NVLLA VEIA, & c.] id est, Veia non vllius facinoris, aut maleficij conscientia ab instituto depulsa, nec deterrita. Hæc est tertia venefica.

F HVMVM EXHAVRIEBAT] scrobem faciebat, in quam puerum defoderet.

QVO POSS.] quam in terram defossus puer, posset immori longo spectaculo dapis bis, aut ter die mutata: id est, spectaculo dapis nouæ aliàs atq; aliàs apposita, & semper sublata, numquam concessa, vt pueri auiditas hoc spectaculo in horas aueretur, & in hoc desiderio fame moreretur: & ita ex eius medulla præsentissimum amatorium poculum conficeretur.

CVM PROMINERET ORE, & c.] cum puer in terram defossus mento tenus, ore è terra tantum prominere, quantum ex aqua extant corpora mento suspensa.

EXSVCTA VTI MEDVLLA] cum in omnibus lib. scriptis Vaticanis, & ceteris, Iannoct. Faërn. Vrl. Nicot. & alijs aliquot, scriptum reperissem *exsecta.* in vno autem atque altero *exsucta*, sine vlla litura, idque ad Gulielmum Faërnium, hominem acerrimo iudicio, & ad restituendos veterum scriptorum libros temporis iniuria corruptos cum natura factum, tum arte comparatū, retulif-

A retuliffem: is re aliquantisper confiderata, refpōdit fibi videri legendum *exfucta* ab *exfugendo*, mihi que, vt ita excudendū curarem, auctor fuit. libri vulgati autem habent *Exerta*: quos fi quis malet fequi, non inuidebo.

AMORIS ESSET POCVLVM] φίλτρον. quod infra defiderij poculum nominat, Od. vltima. *De fider Ig, temperare poculum.*

INTERMINATO] id est, interdicto, interminari est minando vetare, vt Terent. And. *Interminatus sum nefaceres?* & Heautont. *meministi me esse grauidam, & mihi te magnopere interminatum, Si puellam parerem, nolle tolli:* habet autem hoc quidem verbum significationem agendi: sed nobiles grammatici tradiderunt, omnium verborum, quæ deponentia nominantur, participia interdū etiam passionem significare. itaque interminatus cibus intelligendus est, quem quis tangere prohibitus est: cibus vetitus, & interdictus. Hoc igitur dicit Horatius. *hiebant illa omnia à Canidia, Sagana, Veia vt exfucta ex puero ita mortuo medulla, amoris esset poculum, cū pupulæ oculo rum huius pueri cibo alio atque alio aliàs appo- fito, & sæpe mutato, & numquam concessio, sed negato, & interdicto, ac vetito infixæ contabuiffent, atque exstinctæ essent, puero fame mortuo.* Hoc autem fiebat, vt, puero fame necato, quam cibus appositus quidem atq; ostentatus, sed negatus & sublatus augebat, amoris poculum ex pueri iecore & medulla compositum, & conflatum, præsentius, ac validius esset.

PVPVLÆ] oculorum acies, κόρυς.

MASCVLÆ LIBIDINIS.] significat, hanc fuisse tribada, & amore fæminarum, tanquam virum, arfisse, qualem fuisse Sapphonem plerique tradiderunt.

VOCE THESSALA] carminibus, & cantionibus Thessalicis. τῆ ἐπὸς δῆ. de cantionibus, quas Græci ἐπὸς δῆς appellant, quibus constat veteres studiosè vfos esse, quibusque multum tribuisse, dicemus ad epist. 1. lib. 1.

LUNAMQVE CÆLO DERIPIT] Virg. dicit *deducere lunam*, in Pharmac. *Carmina vel celo possunt deducere lunam.* Horat. infra Od. vltima. *deuocare Lunam: Per atque libros carminum valentium Refixa celo deuocare sidera.* & ibid. *Es polo Deripere Lunam vocibus possum meis.* Prop. lib. 2. *Et iam Luna negat toties descendere celo.* κατάρπεν, & κατάρπεν τὴν σελήνην dicunt Græci. Plato in Gorgia. ὅπως μὴ πιστώμεθα, ὅ, περ φασὶ τὰς τὴν σελήνην κατάρπεν τὰς θεσπάλιας, &c. id est, vt ne nobis accidat quod aiunt mulieribus Thessalicis euenire, lunam deducentibus. Eodem pertinent Petronij Arbitri versus, quos quia neque emendati leguntur in vulgatis exemplis, (descripti autem nuper ex v. c. Errici Memmij exemplari, cū id esset Petro Rōsardo, Antonio Baifio, Remigio Bellaqueo, poetis nostræ Galliæ clarissimis, & mihi commodatum) & multas alias veneficarum arteis, & præstigias, complectuntur, non me pigebit huc ascribere. *Quicquid in orbe vides, paret mihi: florida tellus Cū volo, siccatis arefcit languida succis: Cū volo, fundit opes, scopulique atque arida saxa Nilia-*

casiaculantur aquas: mihi pontus inerteis Summitit fluctus, Zephyrique tacentia ponunt Ante meos sua flabra pedes: mihi flumina parent, Hyrcanæq; tigres: Et iussistare leones. Quid leniora loquor? Luna descendit imago Carminibus deducta meis, trepidū que furenteis Flectere Phœbus equos reuoluto cogitur orbe: Tantum dicta valent. taurorum flamma quiescit Virgineis exstincta sacris, Pœbeaq; Circe Carminibus magicis socios mutauit Viſſis: Proteus esse solet, quicquid liber: his ego callens Artibus Idæos frutices in gurgite sistam, Et rursum fluuios in summo vertice ponam. κατάρπεν dicit Lucian. in *ἑξοκείνῳ*. id est, deuellere. deripere autem est è loco superiore rapere, vt supra Od. 28. lib. 3. *deripere borreo.* & Virg. Georg. 2. *tu spisso vimine qualos, Colaque pralorum fumosis deripe tectis.*

IRRESECTVM] pollicis vnguem, quem ita roferat ad viuum, vt amplius refecari non posset: vel simpliciter, non resectum.

QVID DIXIT AVT QVID TACVIT?] epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *dicenda, tacenda locutus.*

O REBUS MEIS] hæc dicuntur à Canidia.

ET DIANA] Hecate, seu Luna. Sed cur Lunam implorat? scribunt Græci interpretes, mulieribus amore captis vsitatum esse Lunam inuocare, vt viris Solem: quemadmodum & Euripides Phædræ inducit in Hippolyto: vel propterea quod nox taciturna est: amoribus autemfurtiuus, & clandestinis silētio, & nocte opus est: vel quia Luna quoque ex amore aliquando laborauit: ex quo fieri, vt mulieribus, quæ eodem malo afflictantur, adiutricem se præbeat: vel quia hæc dea ignis colorem præ se fert: amor autem ignis instat est. hæc interpr. Theocr.

QVÆ SILENTIVM REGIS.] Primū cur hie silentij mentio fit? deinde quamobrem luna silentium regit? respondeo. Sacris omnibus silentio opus est, etiam magicis, & maleficis. Virg. lib. 3. *Idæumque nemus: hinc fida silentia sacris.* Itaque pronuntiabat præco in sacris publicis, *faucete linguis.* annotatum ad Odam 1. lib. 3. Ad sacra autē nocturna & nefaria, præcone, qui silentium indiceret, opus non erat, cū luna teste, & nocte silente fierent: vt apparet ex Theocr. pharmaceut. Luna enim silentio præest, quia nox taciturna est. Virg. lib. 4. *Aeneid. Cum tacet omnis ager, pectus, pietæq; volucres, Quæq; lacus late liquidos, quæq; aspera dumis Rura tenent somno posita sub nocte silenti.* Idem lib. 8. *casarum ouium sub nocte silenti, Pelibus incubuit stratis.* & lib. 2. *tacita per amica silentia luna.* Lucret. lib. 4. de Faunis. *Quorum noctivago strepitu, ludoque iocanti Affirmant vulgo taciturna silentia rumpi.* Horat. lup. lib. 2. Oda. 8. *Es toto taciturna noctis Signa cum celo.*

NOCTVRNA] arcana, & muliebria, & malefica. Diagondas Thebanus, vt scribit M. Tullius lib. 2. de legibus, nocturna omnia sacra perpetua lege è media Græcia fustulit. Idem Marcus hanc legem sanxit eod. libro. *Nocturna mulierum sacra ficia ne sunt, præter olla, quæ populo rite fient.*

CVM FIVNT] Sic habent plerique libri manuscr. alij *dum sunt sacra.*

NVMEN] vim & potentiam vestram diuinā.

A FORMIDOLOSÆ DVM LATENT, &c.] noctu. sic Virgil. lib. 4. *Nox erat, & placidum carpebant fessa soporem Corpora per terras, siluag, & seua quierant Equora, &c. formidolosæ*, quæ metū incutiunt, horribiles. alij timiditas interpretantur. in quibusd. libris legitur *formidolosis*, vt cohæreat cum voce *siluis*. sed plerique libri manuſc. habēt, *formidolosæ*, quos ſequor.

DVLICI SOPORE LANGVIDÆ] Virg. lib. 4. *Æn. nec dulci declinat lumina ſomno*. Hom. *il. x. ὕπνος ἔχει γλυκερός*.

SENEM, QVOD OMNES RIDEANT, ADVLT.] Est enim ridiculum quiddam, ſenex amator. Ouid. *Turpe ſenex miles: turpe ſenilis amor*. Tibull. eleg. 1. lib. 1. *Iam ſubrepet iners atas, nec amare decebit, Dicere nec cano blanditias capite*.

ADVLTERV] Varum amatorem, & ſcortatorem: qui me ſpeta, & reiecta meretrices Suburbanas ſectatur.

B LATRENT SVBVRANÆ CANES] Primum hoc ſit conſtitutum, ita legendum conſentientibus omnibus veteribus codicibus, non *ſuburbana*, neq; *Suburrana*: deinde quid ſit Subura videamus. Subura locus in vrbe Roma, in quo ſunt mons Cœli, & Carinæ. Varro li. 4. de ling. Latina putat Suburam dictam eſſe à pago Suculano C in B mutato. idem eod. lib. Suburanam regionem, primam ſcriptam eſſe tradit. P. Victor autem Suburam in ſecunda regione vrbis collocat. à Subura dicta eſt tribus Suburana. de quib; lege Dionyſ. Halicarn. lib. 4. ἀρχ. Ρωμ. In Subura proſtabant meretrices: quas dum noctu ſectatur Varus, optat Canidia vt cum allatrent canes, quæ in eo loco ſunt.

C NARDO PERVNCT. QVALE, NEC PERF.] id eſt, tali vnguento nardino perunctum, quale meæ manus non laborarunt, & quo perfectius non laborarent, ſeu laborarint: vel nardo perunctum, quale meæ manus nunquam laborarunt: aut certè quo perfectius non fecerunt, vt ſit correctio. ſic enim mihi videtur explicandus hic locus: ne cogamur dicere, quod quidam, *quale* hic poſitum pro *quali*: quemadmodum inquit, loquebantur antiqui. quamuis ita explicet Prifcianus lib. 17. quod ſi demus ita eſſe, non video tamen: quomodo hæc poſſint cohærere: nardo perunctum tali, qualinon elaborarunt meæ manus perfectius. numquam enim quiſquam Latinus *quale* uſurpauit pro *quod*: nec *quali* pro *quo*. Denique, ne ſim longior, præſertim in re non ita magni momenti, ſic eſt locutus Horat. ſaty. 5. lib. 1. vt hoc loco: *anima, quales, neque candidiores Terra tulit, neque queis me ſit deuinctior alter*: quorū verſum explicationem videto ſuo loco. eſt enim plane huic ſimilis, & geminus. Neque verò mihi vlllo modo probari poteſt eorum ſententia, qui ſic explicant, Perfulus erit ille tali vnguento, quale eiſdem generis numquam melius feci, ſeu fecerim. Non enim ita loqui ſolent Latini, *quale perfectius, aut quale melius, &c.* Sed non celabo lectorem, me in nonnullis libris manuſcriptis ſcriptum reperiſſe, *laborarint*.

QVID ACCIDIT, &c.] Adhibuerat Cani-

nidia in Varum præſtantiffima venena, quæ nihil in eum valuerant tamen.

D CUR DIRA BARBARÆ, &c.] cur ea ipſa venena, quibus uſa Medea Creuſam, ſeu Glauca Creontis filiam, & totam regiam incendio conſumſit, nihil mihi proſunt, nullamque vim habēt in Varum? **SVPERBAM**] ita legendum, nō *ſuperba*, vt referatur ad Glauca Creontis regis filiam, & ita lib. Don. & Vatic. duo, & Torn. & Cleric. & Danielis, & Nicotianus. *ſuperbam* accipe pro potentem, & ſuperbi regis filiam. ſic Virg. principio libri tertij *Æneid. ceciditq; ſuperbum Ilium*: ad quem locum Seruius, *ſuperbum*, id eſt, nobile. & potens. ſic ſuprà Oda 14. lib. 2. *È mero Tinguet pauimentum ſuperbum, &c.*

CUM PALLA, TABO MVNVS] Medea dolore illo muliebri excruciat, ſtimulata, atque impulſa propter Iſonis, & Glauca Creontis Corinthiorum regis filia nuptias, pallam dicitur ad pellicem ſuam miſiſſe veneno infectam: qua accepta & Creontis domus, & eius filia conflagrauit. lege Euripidis Medeam: vbi ita loquitur, *Λεπτόν τε πέλπον, καὶ πλόρον χροσὴ λαπν.* [repete πέμψω, ἀπὸ κοινῆς.] *Καὶ περ λαβύσα κόσμον ἀμφιδή χειρὶ, Κακίως οὐλείται πᾶς, ὅς αὖ θύγῃ κόρης. Τοιοῦτο δὲ χρίστω φαρμακίαις δαρήματα.* id eſt, Et tenuem veſtem, & comam auro intertextam ad eam mittam. Quòd ſi hoc ornamentum acceperit, & corpori circumdederit, male peribit, & quiſquis eam attigerit. Talibus pharmacis hæc dona inficiam. Iam verò Medeam fuiſſe veneficam, multi boni ſcriptores memoriæ prodiderunt. Theocritus Pharmac. eam inter veneficas numerat, Circe videlicet, & Agamedam: quarum illa pharmacis homines ex hominibus exuebat, atque in feras vertebat: hanc tot venena cognouiſſe ait Homerus, quot alit terra, his verbis, *ἢ τίς φάρμακα οἶδεν, ὅσα τρέφει εὐρέϊα χθών.* Scholiaſtes Theocriti ſcribit in monte quodam, quem Sele-næum appellat, quaſi Lunæ montem, Circes & Medea mortaria, ſeu tuſilla oſtendi, in quibus ſua pharmaca tundeant. Theocriti verſus ſunt hi. *Φάρμακα (αὐτῆ) ἔρδοισα χερσίωνα μήτε π Κίρκης, μήτε π Μιδείας, μήτε Ξανθῆς Περιμύδης.* accedat ad Theocr. Tibullus eleg. 4. lib. 2. *Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni, &c.*

ATQVI NEC HERBA] Germanus Valens exiſtimabat ſignificari aconitum: quam *ἀπὸ τῆς ἀκόννης*, id eſt, à cote, dictam volunt, quod ex canaſcatur. Theophr. *φύεται δὲ πανταχοῦ, καὶ ἔκ ἐν ταῖς ἀκόνναις μόνον, ἀπ' ὧν ἔχει τὴν αἰροσηγορίαν, &c.* Ouid. lib. 7. metamorph. *Quæ quia naſcuntur dura vinacia caute, Agreſtes aconita vocant.* **ME FEFELLIT]** me latuit, me fugit. Verbū fallo coniunxit cū participio latens. ita in libro de arte poetica. *Numquam te fallant animi ſub vulpe latentes.*

INDORMIT VNCT. OMN. CVBIL. &c.] ordo eſt. indormit cubilibus omnium mearum pellicum, vnctis obliuione mei, neque mea mihi quicquid proſunt pharmaca: vel indormit cubilib. vnctis obliuione omnium pellicum, vt intellegamus, hoc dicere, & queri Canidiam, Varum non ſolum ſui amore ſolutum, ſuique oblitum in vtramque aurem dormire: ſed etiam omnium ſuarum

Arum pellicum. Porphyr. hunc locum sic explicat: *Indormit cubilibus vinctis obliuione omnium pellicū, Et est sensus: nescio quare sint presentiora veneficia, quæ cubile Vari vngunt medicaminibus, per quæ me dicamina obliuio ei afferretur omnium pellicum. Pellices autem Canidia pro se vna dixit.* hæc tenus Porphyrio. Ego Porphyriionis explicationem probate non possum, in eo quod omnes pellices Horatium dixisse putat pro vna Canidia. Credibilis est in omnium pellicum numero etiam Canidiam contineri.

CARMINE] ἐπιώδης, catione. credibile est (inquit) Canidia, Varum solutum esse meis veneficij opera, & carminibus alicuius potentioris veneficæ. **P**O T I O N I B V S] nonnulli libri habent, cationibus.

(**O** M V L T A F L E T V R V M C A P V T)] hæc sunt includenda interpositionis nota. Versiculus autem, qui antecedit, cohæret cum ijs, quæ deinceps sequuntur. *multa* porro valet multum, seu sepe, vt Virg. Georg. 3. *Multagemens, ignominiam, plagâsq; superbi Victoris.* ô caput multum fleturum, id est, ô quàm grauiam tibi impendent mala.

B sic Græci loquuntur οἰμώζεις. flebis, id est, misereris. & cui malum minantur, aut precantur, eum iubent οἰμώζειν, id est, plorare, quod loquendi genus multis locis expressit Hor. vt faty. 10. lib. 1. *Demetri, teque Tigelli, Discipularum inter iubeo plorare cathedras.* faty. 1. lib. 2. *Qui me commorit, (melius nil tangere clamo) Flebit, Et insignis tota cantabitur vrbe.* & faty. 5. lib. 2. *inuenietque Nil sibi legatum præter plorare, suisque.* sic (vt dixi) sæpe loquuntur Græci. Xenoph. ἐμλεω. 6. de Theramene. λέγεται δὲ ἐν ῥήματι καὶ τὸ αὐτὸ, ὅτι, ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος, ὅτι οἰμώζειν ἐἰ μὴ σιωπῆσαι ἐπήρετο, ἀλλὰ δὲ σιωπῶ, ἢ ἀρα οἰμώζομαι, id est, celebratur & hoc eius dictum, cum dixisset Satyrus eum ploraturum, nisi taceret: at si taceam (inquit) non igitur plorabo? Athenæus lib. 4. ex Hegesandro de quodâ afoto, Ἐλευσῖνι τῶ μυστηρίων ὄντων ἐθνηκεν Ἀριστὰ ἄρα τῆ ἐρωμένη θρόνον ᾧ δὲ τὸ Ἀγάπρον, οἰμώζεσθαι φήσας τὴν καλοῦσσαν, id est, Eleusine autem mysteriorum die Aristagoræ amica sedem posuit ad ædem Castoris & Pollucis, ploratos dicens qui prohiberent. vtitur & M. Tull. epist. vltima lib. 3. ad Q. Frat. ἀλλ' οἰμώζετε, nos modò valeamus. Eurip. in Cyclope, τίω Κίκλωπος ἀμαθίαν Κλαίειν κελύων, καὶ πὴν ὄφθαλμὸν μέσον. Apud Aristophanem autem locis innumerabilibus hæc verba iterantur κλαίειν, & οἰμώζειν. & totidem apud Lucianum.

MA R S I S V O C I B V S] Marfis carminibus. Virg. Æn. 7. *neque eum iuuere in vulnere cantus Somniferi, Et Marfis quesite in montibus herba.* Pōpon. Pistorib. *Mirum ni hac Marfa est, in colubras callet cantinunculam.* al. canticulum. ex Nonio. sententia aut hæc est, nec mens tua semel meis venenis alienata, carminibus Marfis reuocata ad sanitatem reuertetur.

FA S T I D I E N T I] subintellige me: vt rectè notat Porphyr. id est, me aspernant. epist. 3. lib. 1. *Fastidire lacus, Et riuos ausus apertos.*

PR I V S Q V E C Æ L V M S I D E T I N F.] hyperbole. Prius inquit, cælum mari subsidebit,

seu subsidet & subiacet, terra super cælum & mare proiecta, atq; extenta, quàm nõ amore, &c.

TELLVRE PORR. SVP.] terra superiecta. sic enim locutus est sup. Od. 2. lib. 1. *Et superiecto pavida natarunt Equore dama.*

BITV MEN A T R I S I G N I B.] Virg. lib. 3: *nigrumque bitumen.*

SV B H Æ C] paullo post quàm hæc locuta est Canidia, de præpositione *sub*, vide annot. ad Oden 9. lib. 1.

LE N I R E] lenibat. vt faty. 9. lib. 1. *meum iecur vrere bilis.* vide annot. ad fat. 8. lib. 1. *at ille cur re in urbem.*

VN D E R V M P. S I L.] vnde exordium loquendi sumeret. sic loquitur Lucret. lib. 4. *Quorum nocturno strepitu, ludog, iocanti Affirmat vultu taciturna silentia rumpi.* Virg. lib. 10. Æn. *quid me alta silentia cogis Rumpere, Et obductum verbis vulgare dolorem?* idem videtur valere *rumpere vocem.* Virg. Æneid. 2. *Compositò rumpit vocem, Et me destinat ara.* & lib. 3. *rupitq; hanc pectore vocem.* Sed hoc ita dictum, vt illud ab eodem lib. 4. *Tantos illa suo rumpebat pectore questus.* & ita Græci, ῥήξαι φωνῶν. Aristoph. νεφελ. Οὐρανομήνη ῥήξατε καὶ αἰμοὶ φωνῶν ὡ παμβασιλείαι, Herod. lib. 1. ὁ δὲ πᾶς ὅπως ὁ ἀφονος, ὡς εἶδε ὀπίοντα τὸ πῦρ, ἵσθ' ὅτι δὲ πρὸς τὴν καὶ κακῶ ἔρρηξε φωνῶν, &c. id est, hic autem puer, qui mutus erat,

vt vidit irruentem Persam, præ metu, & malo, rumpit vocem. Demosth. Philip. 9. ὡς τὸ πρὸς πρὸν ἐπὶ λμυσην ὁ δὲ τὸ πρὸν κακῶ πρὸς τὸν πρὸν ῥήξαι φωνῶν: id est, Quare non antè quisquam ausus est tali malo coorto vocem rumpere. & ῥήξαι σιωπῆν. Oppian. li. 1. κωνη γει. Ἰππος ἐν τὸ μὴ ῥήξαι πρὸν δεσμῶ σιωπῆς. id est, *Quoniam equus in pugna, interque arma, silentia rumpit.*

TH Y E S T E A S P R E C E S] diras preces, & execrationes, quales Thiestæ fuerunt in fratrem Atreum, quia illi Atreus filios eius trucidatos, & in frustra sectos, & coctos apposuerat. epist. de arte poet. *Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus.* qua de re sic M. Tullius lib. 1. Tuscul. quaest. *Execratur luculentis sanè versibus apud Ennium Thyestes primum, vt naufragio pereat Atreus. durum hoc sanè. talis enim interitus non est sine graui sensu.* Illa inania. *summis saxis fixus asperis Emisceratus latere pendens saxa spargens tabo, sanie, Et sanguine atro: Neque sepulcrum, quo recipiatur, habeat, portum corporis, vbi remissa humana vita corpus requiescat à malis.* Idem in L. Pisonem, *Thyestea ista execratio est, poete vulgi animos, non sapientum mouentis, vt Tu naufragio expulsus vsquam saxis fixus asperis, Et c. preces etiam Cæsar vsurpat pro execrationibus diris li. 6. de bello Gall. Catiuulcus rex dimidie partis Eburonum omnibus precibus detestatus Ambiorigē, qui eius consilij auctor fuisse, taxo se exanimauit.* sic Horat. infra faty. 6. lib. 2. *improbis urget Iratis precibus.* & supra Od. 28. lib. 1. *precibus non linguar inultis.* Græci ἀράς appellant. Eurip. Phœniss. Ἀράς ἀράται παῖσιν ἀνοσιώτητα.

VE N E N A M A G N. F A S, N E F A S Q V E.] hunc locum alij aliter, ego sic explico. Venena magnum fas, nefasque quidem conuertere possunt, atque ad eò conuertunt, ac peruertunt:

sed

A sed humanam vicem conuertere , aut immutare non possunt. Venena confundunt quidem fas, & nefas, cum venefici fas violent: sed venenis non potest fors humanæ vitæ immutari. Itaque licet venenisiura omnia humana, ac diuina perfringatis: effugere tamen non poteritis, quin vestrorum maleficiorum pœnas detis, mortēque miserabili pereatis. Virgil. Georg. 1. *Quippe ubi fas ver sum, atque nefas.* Quod si quis dicat, hoc loquendi genus esse impeditum, & perplexum: ita locutus est & M. Tull. lib. 10. epist. ad Att. epist. 1. *Istum, qui filium Brundisium de pace misit, me legatum iri non arbitror.* & Plautus Amphitr. *Tue quiduis nuntiare, hanc nostram adire non sinam.* Nam sic Plauti versus explicandus est: *Tue quiduis nuntiare sinam, hanc nostram adire non sinam.* Sic & Demosth. *ὡς ἐὶ πῶν ὄν γέρον.* Ἄν δὲ ποιῶτον λέγει πρὸς ὀν κρατήσαντας πρὸς ὀπλοῖς, ἄλλως δ' ἔκ ἐστὶ κολάσαι, ἔκ ἐχέτε, οἶμα, πὶ ποιήσετε. Nam sic Demosth. explicandus. *ὄν κρατήσαντας πρὸς ὀπλοῖς, ὄβι κολάσαι, ἄλλως δ' ἔκ ὄβι κολάσαι.* id est, quem vobis armis victum licet castigare, aliter autem castigare non licet. Cùm hæc scripsissem: atque edidissem, Turnebus collega meus, vir alioqui doctiss. à me dissentiens, sic hunc locum explicauit Aduersar. lib. 14. *In veneficijs quidem magna vis est: sed tantum profecto non possunt illa pro hominibus efficere, ut natura equi & iniuri, ut fas & nefas, ut ius & iniuria mutantur.* Hactenus ille. *Humanam vicem* scilicet interpretatur, humana vice, seu pro hominibus. in quo valde fallitur, & vehementer errat: & miror, hoc ei in mentem venire potuisse: neque eum adiuuat M. Tull. quem profert. adde quod sententia ex hac explicatione nascitur inepta, ac frigida, atque aded falsa. nam venena, seu venefici ac venefica suis veneficijs vertunt fas & nefas: quemadmodum scelerati & facinorosi, & iniusti, & intemperantes homines suis factis ac flagitijs fas & nefas miscent ac peruertunt. quod & Virgilius ipse confirmat illo, quem protuli, loco.

DIRIS AGAM VOS] diris precibus vos persequar: diras vobis precabor. Tibull. eleg. 7. li. 2. *Tunc tibi, lena precor diras: satis anxia viuas, Moverit è votis pars quotacumque Deos.*

NOCTURN. OCCVRR. FVROR.] sic minatur Didol. lib. 4. se mortuam, Æneam persecuturam. *sequar atris ignibus absens: Et, cùm frigida mors anima seduxerit artus, Omnibus umbra locis adero: dabis improbe pœnas.* sic Furius ille Heraclidæ apud M. Tull. de supplicijs, cùm moriendum iam sibi esse videret, dicebat, *non testium modo cateruas, cum res Verris ageretur, sed tum à Dijs manibus innocentium pœnas, sceleratorumq; Furias in eius iudicium esse venturas.* taleis in impios Furias immiti fingunt poëtae. sic enim loquitur Orestes apud Eurip. in Oreste. *ὦ μάτηρ, ἰκετεύω σε: μὴ πῖσιέ μοι τὰς αἰματώσας, καὶ δρακοντώδεις κόρας.* Ἄντα γὰρ αὐταὶ πλησίον θρόνου σίμω. O mater, obsecro te, ne mihi incute virgines istas facie cruenta, & draconibus implicatas. istæ enim, istæ in me irruunt. M. Tullius autem in oratione pro Rosc. Amerino, & in L. Pisonem, ait hæc esse à poëtis conficta, *reuera autem a sua quemque fraude, & suo ter-*

rore maxime vexari, à suis malis cogitationibus, conscientiaque animi terreri. *Has esse impijs assiduas, domesticasque Furias, quæ dies, noctesque parentū pœnas ab impijs filijs repetunt.*

POST INSEP. MEMB. DIFFERENT] different. i. discerpent, dilacerabunt, diuersaferent, dissipabunt, vt infra Od. 10. *Fractisque remos differat.* ὄσφ. φορήσουσι. Aristoph. equitib. Διαφορήσω, εἴπ. γεύσεις. i. differam te, si quid muties. Nihil autem fuit veteribus illis horribilius, quàm insepultum corpus canibus, atque auibus dilaniandum relinqui. Hoc minatur Hector, vt grauissimam pœnam, Troianis ignauis il. 6. *Ὅν δ' αὖ ἐξόν ἀπάνευθεν ἔων ἐπέρωθι νοήσω, Ἄντ' οἱ θάνατον μάλιστα μοι, εἰ δέ νυ πύργε Τρωπίτε, γωπαίτε πυρὸς κλέα χωσὶ θανόντα, Ἄλλὰ κινῆς ἐρύσει, ὡς ἄστος ἡμέτεροιο.* Quem autem ego longe à nauibus alibi videro, ibidem ei necem afferam, neque eum propinqui, neque propinqua mortuum comburent, sed canes ante urbem nostram dilacerabunt. Et idem Hector moriens il. 8. petit ab Achille in maximi beneficij loco, ne se canibus apud naueis dilacerandum præbeat: sed Troiam pretio accepto remittat, vt à viris, matronisque Troianis sepeliatur. Et Priamus il. 6. id vnum extimescens, ac detestās, audet per media Græcorum castra ad inimicissimum hominē Achillem supplex ire, ab eoque petere, vt filij corpus quamplurimis muneribus acceptis sibi reddat, sepeliendique potestatem faciat: & Elpenor ὄδυσσ. 8. vnus è socijs Vlyssis, qui, cùm potus in tabulato obdormisset, subitoque experrectus nō per scalas descendisset: sed è tecto delapsus sibi ceruices fregisset, orat Vlysses apud inferos, ne se insepultum, fletuque, ac lacrymis amicorum carentem, iacere patiatur, his verbis, *Μή μ' ἀκλαισον, ἀθάπτον ἰὸν ὄπτηθιν καταλείπης Νοσφιδίς, μήπι πθεῶν μιλύμα γένομαι.* Et Ajax apud Sophoclem iam iam sibi latus gladio perfossurus, Iouem orat, vt simul atque occubuerit, mittat ad se aliquē, qui suæ mortis nuntium ad Teucrum perferat, vt ab illo sepeliatur, neque à quopiam inimico prius conspectus, obijciatur canibus, atque auibus diripiendus. Aiæcis verba sunt hæc. *καὶ μὴ ὡς ἐχθρῶν ἤκατοπιεύθης πάρος ῥιφθῶ κωσὶ ὡς ἐβληπας, οἰωνοῖς ἢ ἔλωρ.* & Ariadna à Theseo relicta sic queritur apud Catull. carm. de Pelei & Thet. nupt. *Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusque Prada, nec iniecta tumulabor mortua arena.* Sic igitur hic puer prædicit fore, vt lupi, & aues rapaces harum veneficarum membra insepulta dilacerent, ac differant. hac eadem dere diximus nonnulla ad Od. 28. lib. 1.

ESQVILINÆ ALITES] ita reperiscriptum in omnibus libris manuscriptis: neque assentior ijs, qui hoc loco legi volunt *Esquilinie.* nam ab Esquilij colle vrbis Romæ, dicuntur aues Esquilinæ, quæ in illo colle volitare solent. diphthongum autem sequente vocali non elidi non est nouum, vt dicemus ad Od. 11. huius lib. Iam verò quod ad primam syllabam attinet, ea constat ex e. vocali, non diphthongo æ. & ex s. consonante, non x. Atque hanc scripturam comprobant cùm antiqua matmora, tum manuscripti codices, vt omittam, quod apud Dionys. Halic. lib.

A 2. Ράμ. αρ'Χ. ita scriptum est hoc nomen ἐσκήλινος λόφος, & item alijs locis.

NEQVE HOC PARENTEIS (HEV) MI. s. v. p.] acerbum quidem, & luctuosum est parentibus, ipsos superstitis esse liberis? sed magnum tamen illis affert solatium, videre eos, quorum opera hi morte immatura interierint, quam acerbissimas pœnas persolvere. hoc igitur dicit puer. erunt quidem mihi parentes (quo nihil eis grauius accidere potest) superstitis: sed hoc solatio tamen suum luctum, mœrorumque lenient, ac leuabunt, quod vos infepultas, ac proiectas, à canibus, lupis, & auibus dilacerari videbunt. Sic M. Tullius lib. 5. Accusation. de Dextione quodam, cuius filium Verres necandum curarat. *Non ex libris estimatis tuis pecuniam domum, sed ex tua calamitate cineri atque ossibus filij sui solatium vult ali quod reportare. Hic iam grandis natu Eubulida hoc tantum exacta etate laboris, itinerisq; suscepit, non ut aliquid ex suis bonis recuperaret, sed, ut quibus oculis cruentas cervices filij sui videret, iisdem te condemnatum videret.* Admonendus autem lector est, vocem parenteis hoc loco non esse vocandi casus,

B quod putauit Porphyr. sed accusandi. Nam si vocandi casus esset, subintelligendum esset extrinsecus: vos, ut esset, vos effugeret: quod esset Horatio indignum, Nunc autem hoc posito, quod ita est, parenteis superstitis, esse acculandi casus, nihil est difficultatis, nihilque subintelligendū. Quod autem addit interiectionem dolentis, heu, id eò pertinet, ut ostendat, casum parentibus esse abominandum, ipsos filijs esse superstitis. Nam cōtrā assiduis precibus, & omnibus deos obsecrāt, ut filij sibi sint superstitis. M. Tull. lib. 2. de natura deorum. *Nam qui totos dies precabantur, & immolabant, ut sui liberi sibi superstitis essent, superstitionis sunt appellati.* dictus autem superstitis à verbo supersum, quod super sit: & refertur ad alterū extinctum, & corruptum. Hor. lib. 2. Oda 2. *Illū aget penna metuente solui Fama superstitis.* li. 3. Od. 9. *Pro qua non metuam mori, Si parcent anime fata superstiti.* ibid. *Pro quo bis patiar mori, Si parcēt puero fata superstiti.* & Oda 17. lib. 2. *Nec carnis æquē, nec superstitis Integer.* & Carm. sæcul. post epod. *Castus Enēas patriæ superstitis.*

IN MALEDICVM,

Ode 6.

QVID immerenteis hospites vexas
canis,

Ignauus aduersum lupos?

Quin huc inaneis, si potes, vertis minas:

Et me remorsurum petis?

Nā, qualis aut Molossus, aut fulus Lacō,

Amica vis pastoribus,

Agam per altas aure sublata niueis,

Quæcumque præcedet fera.

Tu, cūm timenda voce complesti nemus: D

Proiectum odoraris cibum.

Caue: caue. namq; in malos asperrimus

Parata tollo cornua:

Qualis Lycambæ spretus infido gener,

Aut acer hostis Bupalō.

An, si quis atro dente me petiuerit,

Inultus ut, flebo, puer?

IMMERENTEIS] immeritos, nihil commertitos. Aiunt quidam, Horatium inuehi in quendam Cassium Seuerum, poetam maledicum & petulantem.

CANIS] latrator, malédicé. Marcus Tull. in oratione pro Roscio Amerino, accusatores cum anseribus, & canibus comparat: *alios enim esse, qui clamare possunt tantum, non etiam nocere: alios, qui latrare, & mordere possunt.* illos anseribus: hos canibus esse simileis. eadem ratione maledicos homines, canes appellare licet. Itaque Menæchm^o ille apud Plautum, Hecubam eò canem ait cœptā esse appellari, quod, quemcumque aspexerat, in eum omnia mala ingerebat. Præterea canes dicuntur, qui sunt impudentes. Hom. il. A. *Εξ αὐτῶν ἐφυγες θάνατον κύνων.* id est, nunc quidem mortem effugisti canis. Ex quo κωνόπις, qui oculis est caninis, id est, impudentibus, vox eidem vsitatiss. Obseruatione autem dignum est, Horatium, hunc maledicum siue Cassium, siue quem alium, cum cane ignauo, imbelli, & nullius animi: se, cum cane strenuo, valido, & genoroso comparare.

LVPPOS] eos, qui remordere possunt.

MOLOSSVS.] canis magnus, & procer^o, quales nascuntur in Epito. infra sat. 6. lib. 2. *simul domus alta Molossis Personuit canibus.* Lucret. lib. 5. *Irritata canum cūm primum magna Molossium Mollia ricta tremunt duros nudantia denteis.* Virg. Georg. 3. *Veloces Sparta catulos, acremque Molossium Pasce sero pingui.*

LACON] canis Laconicus, seu Lacedæmonius. Virg. Amyclæum nominat Georg. 3. *Armæque, Amyclæumque canem, Cressamque pharetram.*

AMICA VIS PASTORIBVS] φίλη, amans pastorū, vel cara pastoribus. Theocrit. *εἰδ. ε. κύνες φιλοπόμῳον* dicit, id est, canem amicum gregi.

AGAM] persequar, vrgebo, ἐπιζῶ, ἐλάσσω, δειζῶ. ut Virg. Æn. 7. de canibus. *Ut ceruum ardentis agerent.* Oda sequ. *Acerba fata Romanos agunt.* epist. ad August. *Naue agere.*

QUÆCUNQVE PRÆC. FERA] quisquis erit petulans, contumeliosus, & maledicus. Preclare ille, quisquis fuit, qui in cicuribus & domesticis animalibus, assentatorem: in feris, maledicum & obrectatorem, pessimum esse dixit.

TV, CUM TIMENDA VOCE, &c.] tu posteaquam diu, multumq; latrasti, cibo tibi oblato nareis admoues, & tum latrare desinis. al legoria est. significat enim, hunc lingua promptum esse, vocēque admodum valere: sed re & fa-

ctis